

Hvem har ansvaret?

Når en politisk-administrativ skandalesag dukker op, kommer der hurtigt krav om at finde de ansvarlige. Men hvad vil det egentlig sige at have "ansvaret"?

WEEKENDPANELET

JENS PETER CHRISTENSEN (f. 1956)

Har været højesteretsdommer siden 2006. Forinden professor i stats- og forvaltningsret ved Aarhus Universitet. Har været formand for en lang række lovforberedende udvalg.

De andre medlemmer af Weekendpanelet:

BERTEL HAARDER

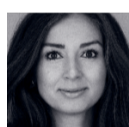
EMILIA VAN HAUEN

THOMAS BORCHERT

ELISABETH DONS CHRISTENSEN

SAMIRA NAWA

JEANETTE VARBERG

Jyllands-Postens leder fredag den 26. august blev indledt med et længere citat fra en juridisk artikel, jeg skrev for 26 år siden. Artiklen havde titlen "Skandalesager og embedsmandsansvar". Citatet lød: »Man bør gøre sig klart, at det på grund af sagernes og organisationernes store kompleksitet oftest vil fordrer meget omfattende undersøgelser, hvis et retligt ansvar skal placeres. Som erfaringen viser, vil slutresultatet - på grund af sagernes kompleksitet og fordi udygtighed som udgangspunkt ikke er en tjenstlig forseelse - meget ofte blive frifindelse eller meget milde sanktioner. Der er grund til at antage, at offentligheden vil kunne have svært ved at forstå denne ansvarsfrihed, som der retligt set ofte vil være tale om.«

Jyllands-Postens lederskribent bemærkede straks efter citatet, at artiklen var »skrevet for nogle år siden, men med tanke på minkskandalen ligger der en imponerende grad af fremsynethed i Jens Peter Christensens betragtninger.«

Jeg skal ikke her sige noget som helst om minksagen. Men til lederskribentens ord om fremsynethed vil jeg blot føje, at der for ministres og embedsmænds ansvar i såkaldt politisk-administrative skandalesager ikke er noget nyt under solen. Og hvis nogen tror, der er noget nyt, så skyldes det blot sandheden i det gamle russiske ordsprog om, at "alt nyt er gammelt, der er blevet glemt".

Straks en sag dukker op, hvor noget synes at være gået i svang, rejser der sig et krav om en undersøgelse. Hvem har ansvaret? Vi må finde den ansvarlige! Vi kan ikke have, at noget blot er sket, uden at nogen er ansvarlig.

Men hvad betyder "ansvar" egentlig? Og hvad betyder det, at man har "ansvaret"? Ja, det kommer an på, hvad man mener med ordet.

I juraen har ordet en nogenlunde klar betydning. "Ansvar" betegner det, at man efterfølgende - strafferetligt, erstatningsretligt eller

tjenstligt - kan blive sanktioneret for sine handlinger eller undladelser. Man kan blive "draget til ansvar". Strafferetligt ved at blive pålagt straf. Erstatningsretligt ved at blive pålagt at betale erstatning. Tjenstligt, ved at man som embedsmand kan blive sanktioneret med en advarsel, en irettesættelse, en bøde, forflyttelse eller afskedigelse.

Der er to betingelser for, at man kan få sådan et juridisk ansvar på halsen. For det første skal man have handlet i strid med en skreven eller uskreven retsregel. For det andet skal dette kunne tilregnes én som forsættligt eller som uagtsomt.

Forsættligt vil sige, at man handlede med viden og vilje eller i hvert fald forholdt sig accepterende til, at det kunne gå galt: Ske, hvad der vil! Uagtsomt vil sige, at man burde have handlet anderledes, selv om man ikke vidste bedre. Hvis der er handlet uagtsomt, gælder der et krav om, at det, der er sket, skal have en vis grovhed, ellers er der ikke et juridisk ansvar.

Almindeligt dårligt arbejde er ikke i sig selv ansvarspådragende. Som det med humoristisk præcision er blevet udtrykt af nu afdøde ombudsmand Lars Nordskov Nielsen, skal arbejdet være »kvalificeret dårligt« for at være juridisk ansvarspådragende.

Hvis man blot holdt sig til den juridiske betydning af ordet "ansvar", ville det ikke være så svært. Men alt i livet er jo ikke jura, og i daglig tale bruges ordet "ansvar" ofte meget bredere.

Man taler om "ansvar" som udtryk for, at man har pligten til at "svare for sig". Man skal kunne "an-svare". Den, der på denne måde har "ansvaret", er den, der må påtage sig at forklare, hvorfor det er gået galt. Eller, som oftest, hvorfor det ikke er gået helt så galt, som nogen hævder, at det er. Det kan være slemt nok sådan at have opgaven med at forklare eller bortforklare, selv om man egentlig ikke er den "ansvarlige" eller i hvert fald ikke er den skyldige i juridisk forstand.

I endnu bredere betydning - og det er i virkeligheden det aller mest almindelige - bruges ordet "ansvar" simpelthen om det, at man har en bestemt arbejdsopgave. Man har måske som embedsmand "ansvaret" for at administrere udlændingeloven eller skattelovgivningen. Eller man har som direktør "ansvaret" for, at virksomheden giver overskud. Men i virkeligheden mener man dermed blot, at vedkommendes arbejdsområde er at administrere udlændingeloven eller skattelovgivningen eller at lede virksomheden.

Selv om man således har "ansvaret" - i den forstand, at man har opgaven - er det langt fra sikkert, at man også har "ansvaret" i ordets snævrere juridiske betydning, hvis det viser sig, at en sag er gået i svang, eller årsregnskabet ender med røde tal.

En jurist vil sige, at det sådan set er velbegrunderet, at det er sådan. En ikke-jurist - eller en lederskribent - vil måske sige, at det nærmest er uansvarligt.

Lommepengejob skal få unge væk fra kriminalitet og bander

PETER HUMMELGAARD
 beskæftigelsesminister
MATTIAS TESFAYE
 justitsminister

Alt for mange børn og unge havner i bandernes kløer, hvor de lokkes med falske løfter om et liv i overhalingsbanen med masser af penge, hurtige biler og dyre ure. Men det er en falsk fortælling, som vi skal have sat en stopper for. Regeringen har derfor fremlagt en bandepakke, der blandt andet skal stoppe fødekæden til banderne. Børn og unge har fortjent et godt

og trygt ungdomsliv, hvor man er noget værdifuldt for sig selv, sin familie og for samfundet. At blive involveret i kriminalitet som ung kan få store negative konsekvenser for den unges fremtid. Når først unge er en del af et kriminelt miljø, kan de blive presset til at deltage i kriminelle aktiviteter og udføre risikofyldte opgaver som for eksempel at sælge narkotika.

Regeringen foreslår blandt andet, at rekruttering af børn og unge til kriminalitet skal gøres ulovligt, og at kommunerne skal tilbyde

lommepengejob til de 13-17-årige børn og unge, som er motiverede for at forlade den truende kriminel løbebane. Straf og forebyggelse skal gå hånd i hånd.

Kan et lille job virkelig gøre en stor forskel? Ja, det kan det. Erfaringer fra en række kommuner viser, at fritidsjob med succes har rustet unge fra udsatte boligområder til både uddannelse og et rigtigt arbejde. En af dem er 16-årige Elias fra Randers, som er SoMe-reporter og dækker de gode historier i et udsat boligområde i Randers, hvor

han selv bor. Elias oplever, at han kan være med til at gøre en forskel og ændre boligområdets dårlige ry. Den erfaring skal bruges i kampen for at vise børn og unge en vej ud af kriminalitet.

Lommepengejob giver de unge en vigtig følelse af at indgå i et fællesskab, hvor de får ansvar, løser opgaver og lærer, hvordan tingene fungerer på en arbejdsplads. Det giver dem ikke kun et boost til bankkontoen, men så sandelig også til selvtilliden og deres selv-værd, og giver dem tro på, at de

kan meget mere. Den succesoplevelse ønsker regeringen at flere unge skal have, så de tager ansvar for deres eget liv og vælger en fremtid uden kriminalitet.

Sandheden om bandelivet er meget langt fra et liv i sus og dus. Et liv som bandemedlem er en sørgelig tilværelse fyldt med frygt, kontrol og vold. En tilværelse, der ikke er nogen fremtid i. Selv et kortvarigt bandemedlemskab kan få langsigtede, negative konsekvenser. Regeringens bandepakke skal derfor få flere unge til at vælge